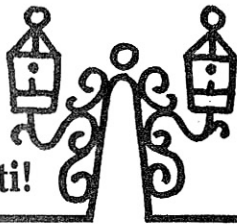

Panu Mikä ihmeen Kempeleenlahti!

ON hyvä lukea säännöllisesti Oulu-lehteä, mutta ei ole pahitteeksi lukea muitakin lehtiä. Päivänä muutamana luin Kalevasta merikapteeni Matti Kamulan artikkelin Oulun Laivapäällystöyhdistyksestä, joka satavuotisjuhlaansa kunniaksi avaa Oulun Päivillä juhlanäytelyn pääkirjastossa.

UTELIAISUUTTANI herätti myös artikkeliin liittyvä Oulun lähimmän merialueen kartta, sen verran nuori, että siinä jo on Toppilasund. Sehän, kuten lukija muistaa (!), syntyi 1724 "yhesä ryssäyksessä" yhtenä yönä syksyisen suppotulvan purkauessa Toppilanojan kautta.

KARTTA on luotsi Mauri Taustan kokoelmista eikä sen vanhempi kuin vuodelta 1833. Silti sinä Toppilansaari ja Holstinsaari ovat vielä erillään ja niiden välissä leveä salmi, jonka vanhalta muistilta tiedän Holstinsalmeksi.

* * *

KARTAN yllätykset ovat kuitenkin toisaalla. Kirjoitusikkunani edessä aukeavan merenlahden nimi tässä 1833:n kartassa on komeasti SALON SELKÄ, joka nyt tunnetaan Kempeleenlahtena. Yksiselitteisesti,

olin sanoa, mutta annahan olla! Onhan sitä puhuteltu äskeisinä vuosina myös Oulunlahdeksi. Tätä omimista ei kuitenkaan panisi Oulun itsensä tilille, vaan kuvittelen, että kun Oulu(joe)n Kiviniemen rautatiepysäkillä annettiin (tai muutettiin!) nimeksi Oulunlahti, niin asioita tuntemattomat alkoivat puhua merenlahdestammekin Oulunlahtena. Mitä en voi todistaa. Miksikähän sen pysäkin nimeksi ei tullut Peräkuivala tai Vesala, kun laulussakin sanotaan, että "Lähtään, pojat, Vesalaan, ossuuskaupan sikalaan, siellä on suuria emäsikoja!"

SALONSELKÄ on toki paljon luontevampi nimi lahdellemme, anteeksi vain kempeleläiset, sillä tämän lahden rannanomistajista Kempele on ainakin tänä päivänä kaikkein vähäisin, vaikka työntyikin Oulun ja Oulunsalon välillä lentokenttien alittavan Myllyojan eteläpuolella mereen, Vihiluotoineen kaikkineen. Salonselän-Kempeleenlahden pohjoispuolelta merialuetta on muuten muinoin kutsuttu Varjakanmeksi. Siitä vain en ole aivan varma, tarkoitettiinko silloin samaa merialuetta, joka historiasta tunnetaan Kainuunme-

renä, jolla taas tarkoitettiin nykyistä Perämerta.

KEMPELEELLÄ oli kyllä oma lahtensa silläkin, mutta se nimi oli lahdekkeella, joka oli suoraan Kempeleen vanhan kirkon länsi- ja eteläpuolella, lähin rantaviiva parin, kolmen kilometrin päässä kirkosta.

NIMI näytetään kirjoitetun **KEMPELA(Ä)NLAHTI**, seurakunnan nimi Kempela ellei siten jo silloin Kempelä, niin kuin on vielä Nymanssonin uusimassa kartassa 1804: Kembelä eli Kempelejoki, joka jokikin siihen silloiseen "Kempeleenlahteen"

* * *

OULUNSALO, tässä kapteeni Kamulan kartassa **ULEÄSALÖN**, oli muinoin saari, Nymanssonilla Uleå Salö, Claes Claessonilla 1653 Vhlasaloö. Salo merkitsi kyllä jo sellaisenaan metsäkasvavaa saarta, siis Oulun saarta. Ja Oulumme kappeli se olikin.

LIMINGANLAHDESTA ei Kamulan julkaisemassa kartassa ole jälkeäkään, vaan nimi on komeasti **LUMIJOEN SELKÄ**. Milloinkahan mahtoikaan nimi kartoissa muuttua Limingalahdeksi! Kumma vain, jos ei vanha emäpitäjä pitänyt puoliään. Kaikkein yllättävin nimi on mielestäni **SIIKAJOEN SELKÄ**. Sanapari on merkitty merenselälle, joka on Oulunsalon länsi-, Lumijoen pohjois-, Sanäyittäisi laskeneen, suoraan etelästä. Tuon lahden pohja on tietysti aikoja sitten noussut maaksi, niin kuin on 1800-lukuun mennessä kuivu-

nut myös Sokeansalmi, joka Oulunsalon kirkon itäpuolella yhdisti äsken nimeämäni muinaisen Kempeleenlahden ja sen silloisen Salon selän, salmen pohjoispää Vihiluodon länsipuolella.

tosien etelä- ja Hailuodon Hahisen itäpuolella.

* * *

WARJAKANNENÄ v:n 1833 kartassa, jota siis enimmäkseen katselen, on merkitty — Lumijoen pohjoisimman niemekkeen kohdalle. Oulunsalon Varjakannokan kohdalle karttaan merkitty Salonwarjakka, josta kyllä, muistelen, jo aikaisemmin oli käytetty nimeä Warjakannenä, nykyisin pelkkä Varjakka.

JA jos ennen puhuttiin Salon Varjakasta erotukseksi Varjakannenästä, niin nyt puhutaan Lumijoen Varjakasta erotukseksi Varjakasta. Parasta kyllä olisi aina julistaa, kumpaan Varjakkaan aikoo. Moni meidänkin vieraamme on ollut menossa vallan väärään pitäjään eli Lumijoelle.

OULUNSALON Varjakannenä edustalla on vielä Ulkovarjakka, ennen myös Vähä-Varjakka, oikein kauan sitten Varie karä, vaikka ruotsalaisen ä:n tilalla kaiken järjen mukaan pitäisi olla i. — Piste iin päälle!

p.s. Puhuttelemanin vuoden 1833 kartan tekijä on Gust af Klind.